

Vietoj prologo

Kodėl Bordo? Tai ilga istorija...

Pirmą kartą noras išvykti iš Lietuvos kilo bebaigiant vidurinę mokyklą. Nors užaugau mažame kurortiniame miestelyje, dar būdama mokinė turėjau galimybę ir neakivaizdžiai studijuoti Jaunųjų biochemikų mokykloje Vilniaus universiteto Gamtos fakultete. Per atostogas, nuvažiavusi į jos organizuotą moksleivių pažintinę stovyklą, apsilankiau šio fakulteto Neurofiziologijos laboratorijoje ir tai mane paskatino susidomėti biofizika – svajojau ją studijuoti Maskvos Lomonosovo universitete. Tačiau mama šių studijų finansuoti nesutiko. Tuomet nutariau mokytis medicinos Vilniaus universitete.

Antrą kartą buvau stipriai pasiryžusi išvykti už jūrų marių jau visai bebaigdama medicinos studijas, t. y. šeštame kurse, kai mano pusbroliai ir pusseserės labai aktyviai važinėjo pas tėvo seserį į Jungtines Amerikos Valstijas. Atrodė, kad tai šansas ne tik užsidirbti, bet ir pamatyti pasaulį. Jau buvau ištekėjusi, todėl kartu su vyru planavome tai padaryti dviese. Ši galimybė dingo man nelabai planuotai pastojus.

Trečią kartą vėl pradėjau galvoti apie emigraciją, kai vyras pradėjo dažnai keliauti po visą pasaulį mokytis naujos srities – informacinių technologijų ir telekomunikacijų. Tada namuose jaučiausi tarsi spąstuose – mane riboja tik tai, kad gerai nemokėjau užsienio kalbų. Buvau pasiryžusi kraustyti į bet kurią šalį, kur tik jis galėtų gauti darbą. Tačiau vyras nesutiko – jam užteko ir kelionių.

Ketvirtas kartas, kai panorau išvažiuoti iš Lietuvos, buvo tuomet, kai pati netyčia aptikau, kad mano profesija yra paklausi Skandinavijos šalyse. Netgi gavau reklaminį laišką, kviečiantį dirbti Danijoje, tik reikėjo labai staigiai išmokti danų kalbą – ir ne šiaip sau, o laisvai susikalbėti. Pasiryžau. Prikalbinau ir vyrą. Kartu su juo ėmėme lankyti danų kalbos kursus. Tačiau aš save tiesiog prievartavau. Nepavyko. Neišmokau. Neišvažiavom. Tuomet patyriau visai nemenką savivertės krizę. Pasijutau netikusi, nesugebanti, netobula. Tačiau šie nesėkmingi mėginimai nenumalšino mano troškimo išmėginti gyvenimą kitoje šalyje, noro išmokti kitos kalbos ir susidurti su iššūkiais.

Kaip tik tuomet ir kilo mintis išnaudoti paskutinius savo resursus – prieš daugybę metų vidurinėje mokykloje čiupinėtą prancūzų kalbą. Taigi, Prancūzija tapo ta šalimi, kurią nutariau užkariauti.

Supratau labai paprastą dalyką: jeigu ko nors noriu – pati ir tegaliu imtis tai įgyvendinti. Ir ėmiausi.

Laukė rimtas darbas. Pirmiausia reikėjo įtikinti vyrą, kuris nebuvo nusiteikęs nei permainoms, nei iššūkiams. Jo bruožas visuomet paspausti stabdį mane vargino, nors, kaip sakoma, lazda visada turi du galus – vyras tam tikra prasme mane „įžemindavo“, kad neišskrisčiau į Mėnulį.

Šį kartą stabdį spustelėjo stipriai – kategoriškai pasakydamas „ne“. Jo argumentai: čia turintis namus, mėgstamą darbą, nemo-kantis prancūzų kalbos ir tingintis jos mokytis. Tiesiog neįveikia-ma tvirtovė.

Pykau. Verčiau. Net šiek tiek rėčiau. Išsikroviau emociškai... ir įjungiau protą. Įtikinsiu. Įkalbėsiu. Įkvėpsiu. Tik reikia laiko ir, svarbiausia, nenuleisti rankų.

Pradėjau mokytis kalbos. Pradžioje pati, savarankiškai: išsi-traukiau knygas, kurių seniai buvau prisipirkusi, nes vis planavau pasimokyti, tik atidėliodavau. Mokiausi darbe, budėjimo valan-domis, namie, nors tam laiko mažai telikdavo. Vis dažniau vyrui užsimindavau, kad labai noriu išvažiuoti, pasakodavau apie gyve-nimo kitoje šalyje perspektyvas: kelionės, šiltas klimatas, galimybė daugiau uždirbti ir išmokti naujų dalykų. Tačiau tai nelabai veikė, na, bent jau vyras nerodė jokių ženklų, kad būtų linkęs keisti savo nuomonę.

Tuomet ėmiau žaisti atviromis kortomis – pasakiau, kad gerbiu jo sprendimą, tačiau noriu gerbti ir save, todėl važiuosiu viena, o detales, kaip suderinti klausimus dėl vaikų ir buities, kaip nors su-styguosime. Ir buvau išties tam pasiryžusi. Neblefavau. Šiam spren-dimui reikėjo drąsos, bet juk artėjau prie gyvenimo vidurio – kada, jeigu ne dabar, begaliu nuveikti ką nors tokio, ko tikrai labai norisi...

Vyras mane išgirdo, susimąstė. Po kurio laiko pasakė: važiuo-jam dviese į „tą tavo Prancūziją“, išsirinksi, kur nori gyvent.

Ir išvažiavome. Į šiaurinę dalį nesižvalgėme dėl klimato. Pra-dėjome nuo Monako – patyrinėjome Viduržemio jūros pakrantę. Kanai, Nica, Monpeljė, Provansas, Tulūza... kol pasiekėme Atlanto vandenyno pakrantės perlą Bordo. Čia sutikome Naujuosius me-tus. Dviese. Bordo.

Dabar čia gyvename. Todėl, kad žiemą čia žydi medžiai ir gėlės, nėra kalnų, daug miškų ir lygumų. Pirėnai ir Ispanija tik už 250 km – galima nuvažiuoti kaip į Palangą iš Vilniaus. Daug vandenių, ir tai ne tik beribis Atlantas, bet ir ežerai, didžiulės upės. Daugybė paukščių, kurie visus metus čiulba taip, kad kartais sunku susikalbėti. Beveik mieste gyvena stirnos ir bėgioja šernai (gana pavojinga). Yra daug baravykų, o rudmėsių galima prisirinkti net gruodžio pabaigoje – kaip tik Naujųjų metų stalui. Panašu į Lietuvą, tik daug geriau.

Ir tai toli gražu ne visi šio regiono pranašumai. Apie juos – toliau...

VASARA

1 laiškas

Pakeliui namo...

Štai aš jau ir čia. Rašau iš gražaus Atlanto vandenyno pakrantės miesto Bordo.

Kai kurie iš mano draugų sako, kad apie tai, jog gyvensiu Prancūzijoje, esu užsiminusi dar vidurinės mokyklos laikais, na, studijuodama universitete tai jau tikrai – daug kas tai prisimena. Pati negaliu tiksliai pasakyti, nei kada, nei kodėl. Tikrai žinau tik vieną dalyką – dėl klimato. Man visuomet buvo šalta gyventi Lietuvoje. Negaliu pasakyti, kad labai mėgstu karštį, ne, bet labiausiai nekenčiu tų atšalimų iki minus dvidešimt ir daugiau... brrr... Lengviau prisitaikau prie šilumos – tik ne Afrikos karščio. Todėl ir esu čia, kur Atlantas palaiko vėšą ir beveik lietuvišką drėgmę.

Mums atvykus kaip tik stipriai sušilo – iki +40 °C. Toks karštis, čia vadinamas *canicule*, pasitaiko vasarą, bet paprastai netrunka ilgiau kaip savaitę dvi. Žiūrėsim, kaipgi bus šiais metais.

Grįžkim šiek tiek atgal...

*

Iš Lietuvos išvažiuoju po intensyvaus kraustymosi: pardavėme namus, kuriuose gyvenom 13 metų, o tai reiškia, kad buvome prikaupę ojojai kiek „turto“. Prieš išvažiuodami jau rengėme reguliarius „valymus“, tačiau galutinis visų daiktų išpardavimas, paskirstymas ir pakavimas išsėmė beveik visas fizines ir psichologines mano jėgų atsargas, kurias buvau sukaupusi augindama septynetuką...

Pirmadienis, mes visi 7 automobilyje, kartu su daiktais vienam ar dviem mėnesiams. Vietos nebeliko net katei. Ją palikome kaimynų globai, kol parvyksime pasiimti likusių daiktų.

Taip prasidėjo dviejų su puse tūkstančio kilometrų kelionė.

Kadangi mėgstu planuoti iš anksto, sumečiau, kad pakeliui verta pamatyti ką nors, kur dar nesam buvę, todėl pasirinkau maršrutą per Belgiją. Pirmą naktį nakvojome prie Lenkijos ir Vokietijos sienos, tad kitą dieną po pietų jau buvome Briuselyje.

Aplankėme tradicinius turistinius objektus: Mažosios Europos parką, Šokolado muziejų, centrinę aikštę ir sisiojančio berniuko skulptūrą, pusryčiams ragavome tradicinių belgiškų vaflių. Diena buvo turininga. Smagu ir tai, kad iš mūsų miesto centre išsinuomotų apartamentų palėpės galėjome grožėtis Briuselio senamiesčio stogų vaizdu.

Iki tikslo – Bordo mieste išsinuomoto 7 kambarių namo – liko 900 kilometrų. Juos reikėjo įveikti iki nelabai vėlyvo vakaro, nes taip pageidavo šeiminkė.

Ši kelionės atkarpa – tai paskutinis žingsnis, skiriantis mus nuo naujo gyvenimo. Labai simboliška... Mus visus labai sujaudino tuo

metu automobilyje skambanti Marijono Mikutavičiaus daina „Pakeliui namo...“ Visi septyni pradėjome dainuoti garsiai – tai buvo taip stipru!!! Jaučiausi važiuojanti NAMO.

Euforija truko neilgai (tai jai būdinga), nes likus vos 200 km iki Bordo paskambino iš įdarbinimo agentūros, su kuria susisiečiau prieš pat kelionę ir kurios darbuotojas žadėjo man surengti susitikimą su potencialiais darbdaviais. Žinia, kad pokalbis vyks jau kitą savaitę, buvo teoriškai gera, bet man sukėlė didžiulę sumaištį – ir galvoje, ir jausmuose... Slapčia tikėjausi, kad po sunkios kraustymosi procedūros turėsiu galimybę sugrįžti iš pusiau kominės būsenos ir kokią savaitę visai nieko neveikti, negalvoti, mėgautis vandenynu ir saule... Klydau.

Likusią kelio dalį buvau paskendusį prieštaringose emocijose: susitikimas su darbdaviais – tai galimybė gauti darbą, vadinasi, ir socialines finansines garantijas, greičiau integruotis naujoje vietoje. Tačiau man toks įprastas perfekcionizmas – noras pasirodyti nepriekaištingai, geriausiai, o tai neįmanoma dėl ribotos prancūzų kalbos, kėlė didžiulį nerimą ir tiesiog užkūrė vidinę pirtį.

Į Bordo atvykome gan anksti, šeimininkė pasirodė draugiška, šiek tiek angliškai kalbanti pensininkė, buvusi socialinė darbuotoja. Pasiklausinėjusi apie mūsų tikslus ir profesijas, pasisiūlė supažindinti su savo drauge, gydytoja terapeute – taip pat pensininke, gyvenančia netoliese.

Kitą rytą 11 valandą – mes buvome vos spėję atsikelti – ji jau stovėjo prie mūsų durų, o dar kitos dienos vakare jau svečiavomės jos šeimos namuose. Prancūziškas *apéro* padėjo susikalbėti kelio-mis kalbomis, tarp jų ir gestų, o mūsų vaikai kartu su prancūzės anūke smagiai pasimaudė baseine.

Taigi, antrą savo naujo gyvenimo naujoje šalyje dieną jautėmės neįtikėtinai socializuoti ir iš tiesų parvykę NAMO.

Vandenynas. Beribis. Galingas. Bangos milžiniškos. Potvyniai ir atoslūgiai įspūdingi. Pirmasis susitikimas atminty išliks ilgam...

Vaisiai. Žemuogių skonio braškės, trešnės, persikai, arbūzai. Kai oro temperatūra +35–37 °C, nieko geriau ir skaniau už vaisius nėra. Dar sūriai. Jų čia begalybė – bus ką veikti daugel metų juos ragaujant.

Kadangi vandenynas už 50 km, atradome išeitį – baseiną šalia namų. Jį turi kiekviena vadinamoji komuna, arba kitaip rajonas. Paprastai maudyklos būna šalia mokyklų, nes dalį fizinio lavinimo pamokų vaikai plaukioja. Jos yra uždarosios ar atvirosios, nes šiltasis sezonas gana ilgas – trunka beveik devynis mėnesius.

Apžiūrėjome apylinkes, šalia Garonos upės radome keletą parkų. Ja laivu-autobusu galima nukeliauti ir iki Bordo centro. Tai toks tarsi kelto formos laivas, visuomeninio transporto rūšis, kur galioja autobusų ir tramvajų bilietai. Įsigijome prancūziškas mobiliojo ryšio korteles (pagal abonentinę sutartį): jas pirkdami vėl susidūrėme su draugiškais žmonėmis, kurie keliomis kalbomis iš visų jėgų stengėsi mums paaiškinti, kaip viskas veikia, palydėjo iki kitos parduotuvėlės, kad galėtume nusipirkti kelias trūkstamas korteles, nes patys neturėjo mums reikiamo kiekio to paties operatoriaus kortelių.

Jausdami tikrai didelę įtampą dėl kalbos barjero, abu su vyru suskubome užsirašyti į prancūzų kalbos kursus, kuriuos vasarą organizuoja Bordo universitetas ir *Alliance Française*. Jų biurai įsikūrę miesto centre, nuo mūsų gyvenamosios vietos apie 40 minučių tramvajumi plius pėsčiomis. Kursų kaina įspūdinga – 200 eurų už

savaitę. Tiesa, pamokos trunka beveik visą dieną, penkias dienas per savaitę, tik trečiadieniais trumpiau – iki pietų. Apskritai Prancūzijoje vidury savaitės nustatyta trumpesnė darbo diena visose mokymo institucijose, o dažnai ir nedarbo diena kai kuriose valstybinėse įstaigose. Myliu Prancūziją. Laisvas trečiadienis – sena mano svajonė.

Deja, kursus kitą savaitę pradėsiu aš viena, nes nesusirinko visiškų naujokų, t. y. debutantų, grupė, į kurią užsirašė mano vyras (ją tikisi sudaryti vėliau). Mano lygis buvo nustatytas testais. Pasirodo, jis dviem pakopomis žemesnis nei nurodytasis Lietuvoje – Prancūzų kalbos institute.

Tokia ta mūsų pirma savaitė Prancūzijoje. Mes, užsieniečiai, blogai kalbantys prancūziškai, nežinantys vietinių taisyklių, kiekviename žingsnyje sulaukiame visiškai nepažįstamų žmonių pagalbos, nuoširdaus dėmesio ir pastangų suprasti mus, kalbančius angliškai ar netaisyklingai prancūziškai.

Įžvalga

Aplinkinis pasaulis tėra mūsų vidinis atspindys.

2 laiškas

Telepatija įmanoma. Laimės paukštė

Darbo pokalbis

Štai savaitė ir prabėgo... Atėjo susitikimo su darbdaviais diena. Kėliausi 6.30, nes išvažiuoti reikėjo 8.45. Mūsų naujoji pažįstama – šeimnininkės draugė Žanetė – pasiūlė nuvežti. Tai buvo labai malonu, o kur dar padrąšinimas ir palaikymas... Kelias dienas taip nerimavau dėl to pokalbio, kad net sutriko virškinimas, o lemtingą rytą išties stipriai supykino, buvo neįtikėtina bloga, perdėtai stresavau ir kažkodėl niekaip negalėjau aprimti.

Pokalbis praėjo labai gerai – aš daugiau klausiausi, linksėjau, jie noriai pasakojo apie savo įstaigą, o man atrodė, kad suprantu beveik 80 procentų. Pačiai kalbėti sekėsi sunkiai, bet buvau pasirošusi rašytinę informaciją apie savo patirtį ir darbinę veiklą, taigi leido man ją perskaityti, šiek tiek dar sugebėjau paaiškinti, kodėl aš dabar esu čia, ir to užteko, kad abi pusės sutartume toliau bendrauti. Turėjo būti paskirtas susitikimas su tos įstaigos generaline

direktore, vėliau su ten dirbančiu gydytoju bei dar viena gydytoja, kurios vietą ir turėsiu užimti. Žanetė manęs laukė ir parvežė namo, abi kartu pasidžiaugėme sėkmingu pokalbiu ir realia galimybe įsidarbinti. Man tikrai tiko visos darbo sąlygos, mokyklinis režimas ir daug atostogų – tai auginančiai vaikui neįtikėtina patogu. Galimybė taip greitai įsitvirtinti naujoje vietoje svaigino – jaučiausi itin pakylėta. Pasitikėjimas savimi stipriai išaugo, nes jausmas, kad gana silpnai mokėdama kalbą sugebėsiu gauti darbą pagal specialybę, suteikė sparnus, net skatino puikybę. Tačiau viduje daigus ėmė leisti didžiulis nerimas: ar susitvarkysiu su šia situacija, ar sugebėsiu atitikti darbdavių lūkesčius? Juk neplanavau dirbti bent jau metus, tikėdamasi užleisti vyrą į pirmąsias darbinės veiklos pozicijas.

Per šį darbo pokalbį padariau neįtikėtina svarbų atradimą: suvokiau, kaip įmanoma susikalbėti žmonėms, kalbantiems dviem skirtingomis kalbomis. Man, pavyzdžiui, visuomet atrodė mistiška skirtingų tautybių žmonių santuoka, kai vienas kito kalbos išmokstama jau gyvenant kartu. Pasirodo, tai realu – suprasti ne žodžius, o žmogaus mintis. Per darbo pokalbį klausiausi ir supratau ne žodžius, bet informaciją, kurią man norėjo perduoti. Išties, tikrai tai buvo minčių lygmuo. Ir, regis, mane suprato lygiai taip pat. Vadinausi, kalba nėra pagrindinis barjeras mezgant žmonių santykius. Netgi kalbant skirtingomis kalbomis, tačiau turint tuos pačius tikslus, panašų suvokimą ir norą bendradarbiauti, kurti santykius įmanoma.

Namo paieška

Pradėjome galvoti apie nuolatinius namus. Kokie jie bus, ko norime: namo ar buto, mieste ar užmiestyje ir pan. Su vaikais pasikalbėję nutarėme, jog reikia namo, geriau mieste negu toli nuo jo,

kad galima būtų lankyti kursus ir visokius būrelius, tikėtina, kad ir mokyklos bus arčiau. Taigi, pradėjome paieškas. Iki šiol visos mano pastangos susisiekti su nuomotojais per populiariausią prancūzišką skelbimų portalą nedavė absoliučiai jokių rezultatų. Agentūrose tiesiai šviesiai prašydavo darbo sutarties ir garantijų. Štai ir sustojome ties tuo. Pradėjau nerimauti, nes čia, kur dabar gyvename, galime likti tik šešias savaites. Iš jų viena jau praėjo.

Ieškodami namų, stengėmės išnaudoti visas į galvą šovusias idėjas. Važiavome žiūrėti namo, kurį dar Lietuvoje buvo pažadėjusi viena pažįstama, tačiau paaiškėjo, kad bankas jį yra konfiskavęs dėl nesumokėto kredito. Pagal skelbimus nukakdavome netgi ten, kur šeimnininkai neatsiliepdavo, bet buvo aiškus adresas. Tačiau niekur neradome nė gyvos dvasios, visi namai buvo apleisti ir negyvenami. Jokios prošvaistės...

Nors namo paieškų fronte lydėjo nesėkmės, radome dar vieną parką – *Majolan*. Jį pavadino ondatrų parku. Čia buvo keli ežeriukai, paukščių sala, tokia sena akmeninė sugriuvusi tvirtovė prie vandens, pieva, daug takelių ir vaikų žaidimų aikštelė. Vandenyje – daug vandens paukščių, o svarbiausia – daug ondatrų su ondatriukais. Tačiau akcentas – šiame parke gyvenantis povas. Vienas. Išdidus. Ir jis mums padovanojo savo plunksną. Povo plunksną. Tai buvo mūsų LAIMĖS PAUKŠTĖ. Aš labai apsidžiaugiau – kažkodėl tai priėmiau kaip puikų ženklą, kad netrukus rasime namus, ir jie kaip tik bus šiuo metu mums patys tinkamiausi.

Mintyse įsivaizdavau tuos mūsų namus – su sodu, batutu, daug kambarių, šalia mokyklų, gerame rajone. Žinojau, kad man patiks, juk parvažiavome NAMO.

Vasara

Nepaminėjau, kad šioje Prancūzijos dalyje, Akvitanijoje, vasaros pradžia laikoma birželio 21 diena (ji sutampa su astronominės vasaros pradžia – vasaros saulėgrįža), o pabaiga – rugsėjo 21 (ši sutampa su astronominio rudens pradžia – rudens lygiadieniu). Taigi, atvykome pačioje vasaros pradžioje, per Jonines.

Atostogos

Vasara, atostogų metas, bet mes, žinoma, galvojame apie reikalus, tačiau vaikai... Jiems namo paieškos, prancūzų kalbos kursai ir panašūs buitiniai dalykai nuobodūs. Taigi, teko atsižvelgti į jų poreikius ir surasti šiek tiek pramogų. O ir patiems ne pro šalį buvo prasiblaškyti ir ką nors nauja pamatyti.

Kadangi mums viskas nauja ir įdomu, galėjome važiuoti bet kuria kryptimi. Pasirinkome Perigė miesto pusę. Tai regionas, garsus natūraliomis sąlygomis auginamais trumais (superbrangiais delikatesiniais grybais, vadinamaisiais triufeliais), taip pat labai gražia gamta ir įdomiais laisvalaikio parkais. Mūsų dėmesį patraukė vienas jų – aligatorių parkas (*Aquarium du Périgord Noir*), mat viena mūsų dukra, dvylikametė, labai domėjosi jūrų gyvūnais. Ji, pamačiusi reklaminį lankstinuką (jų čia galima rasti kiekvienoje parduotuvėje), pasiūlė rinktis šią vietą. Apskritai visa Prancūzija yra turistinė šalis, patys prancūzai po ją daug keliauja. Esame girdeję, kad didžioji dauguma senesnės kartos atstovų nėra mėgėjai važiuoti į užsienį – mėgaujasi turtinga Prancūzijos istorija, kultūra, gamta, atranda nematytų vietų savo šalyje, gal todėl nesimoko kitų kalbų, nes neturi kur jų panaudoti.

Atradimai

Atvykę į aligatorių parką visiškai atsitiktinai, per klaidą, nusi-pirkome bilietus į čia pat, priešais, esantį kitą, pasirodo, senovinių karuselių parką *Le Bournat*. Gal nebūtume atkreipę dėmesio, bet lemtinga klaida nuvedė ten, kur mums ir reikėjo būti. Tai buvo tikrai įspūdinga. Ne tik vaikams – nors nežinau, kas jų širdelėse ir galvelėse vyko, tačiau ir man: netikėtai galėjau prisiliesti prie pačių pirmųjų karuselių, matytų prancūziškuose filmuose, kur damos su pūstomis suknelėmis oriai prilaiko savo skrybėlaites, kad besisukant nenupūstų vėjas. Prisiminiau ir savo jaunystę – karuseles, kurių labai bijodavau: jau tos kėdutės, pakabintos ant grandinių... O šįkart – su vėjeliu. Tikrai vertėjo čia apsilankyti.

Gyvūnų parkas taip pat nestokojo atradimų: nematytos gėlavandenės žuvys, ropliai, aligatoriai... O juk mūsų šeima mėgsta akvariumus. Taigi vaikai neprarado susidomėjimo nuo pirmos iki paskutinės minutės.

Ižvalga

Kalba yra viena iš pagrindinių komunikacijos priemonių, bet esama situacijų, kai žmonės susikalba ne žodžiais, bet tarsi tiesiai mintimis. Taip nutinka, kai jų jausmai ir mintys rezonuoja vienodo dažnio bangomis. Štai kodėl įmanomos laimingos skirtingų tautybių žmonių sąjungos, štai kodėl galima pajusti kitame pasaulyje krašte gyvenančių žmonių skausmą ir džiaugsmą.